

[Frode Jakobsen.]

ket foregår. Vi kan ikke påtvinge dem et fællesskab mod deres ønsker. Det er dem, der må afgøre, hvor nært de ønsker samarbejdet med de 9, og vi kan ikke bebrejde dem, om de har tabt tålmodigheden med os, vi har ikke ret til at bebrejde dem, om de ønsker at gå hurtigere end vi, men vi har ret til at udtrykke vor sorg, om det betyder, at vejene skilles, og vi har ret til at sige, at vi finder det uklogt for Europa som helhed, om broen mellem os brydes. Broen hedder Edenplanen. Hvis den bliver ført ud i livet i den rigtige ånd, vil det Lille-Europa, der er ved at blive dannet, ikke betyde, at man har valgt et Lille-Europa i stedet for et større. Det lille Europa vil tværtimod blive det første skridt på vejen fremad mod det større.

Thestrup: I den tale, hvormed den højtærede finansminister fremlagde finanslovsforslaget, kom han ind på nogle betragtninger om det farlige i, at den private kapitaldannelse gennem opsparing ikke sker i det omfang, som samfundet har brug for. Den højtærede minister beskæftigede sig navnlig med stigningen i de offentlige udgifter og deraf følgende store skattebyrder samt den hindring, dette var for opsparingen. Der har under denne finanslovdebat været talt af det ærede medlem hr. Anker Lau om en anden grund til, at den fornødne kapitaldannelse gennem opsparing ikke finder sted, nemlig den forringelse af vore penges værdi, som vi i årene under og efter den anden verdenskrig har været ude for. Jeg skal tillade mig at pege på et forhold, som jeg tror kan anføres som en tredje grund til, at det kan blive vanskeligt at få den fornødne kapitaldannelse, og det er den svage stilling, ejendomsretten har fået i vort samfund. Såvidt jeg har forstået, har man i forfatningskommissionen været inde på, at der i ekspropriationstilfælde måtte skabes en større garanti end den nuværende for, at den erstatning, der gives den private, der må afstå sin ejendom, virkelig er en fuldstændig erstatning, idet man bl. a. har tænkt sig, at spørgsmålet om erstatningens størrelse i alle tilfælde skulle kunne forelægges domstolene. En sådan bestemmelse vil sikkert være formålstjenlig. Det er imidlertid ikke i de egentlige ekspropriationstilfælde, at ejendomsretten er i den største fare, men i de tilfælde,

hvor man netop ikke i loven foreskriver ekspropriation, der jo medfører pligt til at betale fuld erstatning, men derimod i de tilfælde, hvor man foretager det, man betegner som „regulering af ejendomsrettens grænser“, hvilket kan ske uden erstatning.

Det er klart, at efterhånden som befolkningstætheden i samfundet stiger, og de krav, som befolkningen stiller med hensyn til levevilkår, i forskellige henseender førges, må vilkårene for ejendomsrettens udøvelse afpasses i forhold dertil. Det er således rimeligt, at byggelove, byplanlove, byggelinie love og saneringslove, forsåvidt som disse love sikrer borgernes sundhedsmæssige, sikkerhedsmæssige og rekreative tarv og regulerer naboretlige forhold, må kunne begrænse ejendomsrettens udøvelse uden erstatning. Der har da også her i rigsdagen gennem mange år været gennemført en række af sådanne almene begrænsninger, uden at der af den grund er foreskrevet erstatning, bortset fra ganske særlige situationer, hvor det ville påføre den enkelte urimelige tab.

Rigsdagen er imidlertid også gået langt videre og har gennemført love, der uden fuld erstatning begrænser ejendomsretten, uden at disse love tilsigter at sikre borgernes sundhedsmæssige, sikkerhedsmæssige og rekreative tarv eller regulering af naboretlige forhold. Jeg kan som eksempler på sådanne love nævne: lov om afløsning af grundbyrder af 28. september 1918, lov om fæstegodsets overgang til selveje af 30. juni 1919 og lov om landbrugsejendomme af 31. marts 1949 — den, der sammen med en anden lov af samme dato betegnes som „de små jordlove“. I disse love foretages der indgreb og begrænsninger i ejendomsretten med det formål at fremtvinge afståelse af jord eller værdier uden fuldstændig erstatning. Højesteret, der har fået forelagt bl. a. denne sidste lov, der giver en vis lille kreds af landbrugere en væsentlig ringere dispositionsfrihed over deres ejendomme, end der tilkommer andre landbrugere, har om den udtalt, at den ikke er grundlovsstridig, idet den må betragtes som

„en saglig begrundet almindelig regulering af ejendomsforholdene med hensyn til landbrugsjord, som ikke medfører erstatningspligt“.

Her er vi ved sagens kerne, idet forholdet altså i dag er det, at det er stemmende med grundloven at foretage sådanne